

REVISTA LITERARA

APARE O DATA PE SEPTAMANA

Director, **Th. M. Stoenescu**

ABONAMENTUL

Pe un an, 20 lei . . . . .
Pe 6 luni, 10 lei . . . . .
Pe 3 luni, 5 lei . . . . .

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

4, Strada Regală 4.— București.

ANUNCIURILE

Linia pe pagina 16 a 20 b.
Linia pe pagina 13-15 50 b.

CERSETORUL

*Nu știu nici cine este, nici care-î al său nume,
Destul că face parte și el din astă lume,
În care toți, ca unul, în felul lor cersesc ;
Nu știu de unde vine, nu știu nici unde șade,
Destul că tot-d'a-una în colțul unei strade
Il ved de dimineața și seara 'l regăsesc.*

*Acolo par'că soarta 'l-a nșepenit în cue,
Căci drept, în nemișcare și mut ca o statuie,
Pe cel măi fără milă drumetș ar captiva.
Când trec pe lângă d'nsul, cu ochiș mă ficsează,
Și-atâta stăpânire asupră-mi infiltrează,
Că nu e zi, în care să nu-î fi dat ceva.*

*Urât, cu părul mare, cu fața gălbejită,
Și slab, ca o momâie, sub haina-î rșcârpită,
Nu este nici femeie, nu pare nici bărbat ;
L'ăi crede o spăimâie din bazmele, cu care
Se sperie copilul ce-astâmpăr nu măi are,—
Atât e de fantastic făcut și îmbrăcat.*

*Mi s'a ncuibat în creșer cu chip și cu statură,
Că'l ved în cugetare, cum l-ași vedea 'n natură
Și-atât mă persecută fantoma lui, în cât
'Mi-e frică să'nchid ochiș, spre-a nu a'î redeschide
Și a'l vedea 'nainte-mi, venind cu mâini rigide,
Spre semn de mulțumire, a mă lua de gât.*

*Azi noapte, de'ngrozire, n'am adormit o clipă :
 Simțeam că toată viața în pieptu-mă se constipă,
 Că la un pas cu zgomot ar izbucni afar ;
 Am stat,—ca o șopărlă în umbră tușilată,—
 Sub plapoma, cu grijă în juru-mă adunată,
 Și inima 'ncepuse să-mă bată scurt și rar.*

*Mi se părea, ațerea, că cerșetorul vine,
 Că intră 'n așternutu-mă să doarmă lângă mine,
 Și că-mă pătrunde 'n suflet, prin ochi, ca magnetism...
 Dar glasul lui de-o dată vibră adânc:— N'ai teamă !
 Il întrebaii atunci să-mă spue, cum îl cheama ?
 Și el, stingându-și forma, răspunse : **Egoism !***

Th. M. Stoenescu.

IMPRESIUNI NESTERSE ¹⁾

Dorind să părăsesc Bêrladul, pentru câte-va zile,—acest oraș în care ți se urăște atât de mult,—m'am hotărit cu oare care bătaie de inimă și întru cât-va neliniștită în fața necunoscutului în care aveam să mă cufund, în lunga călătorie ce aveam să fac *împrejurul lumii*. Puțin îmi pasă dacă aceasta nu interesează pe cetitor, așa în cât a' face să *palpite* ; dar din firea mea sunt casnică, și, fără îndoială, mi-ar fi plăcut mai bine *călătoria împrejurul odacii mele*.

Ajungând la Galați, mă îngrijii de locuință bună și de cele trebuincicase, așa că a trebuit să mă mulțumesc, în timp de patru zile, de buna mea stare relativă.

Orașul Galați are acea melancolie a vechilor măriri căzute... și, fără voie, îți zici : *Sic transit gloria mundi !* Bietul oraș e în neputință d'a face ceva ; căci, plecându-se sub dreptul celui mai puternic, trebuia să se uni-lească și să se supue celor mai aspre decrete.

Mă simții fericită, când părăsii odaia otelului, și mă suiui pe la orele un-spre-zece în wagon... *Via Bêrlad*. Compartimentul clasei I-iu, în care mă urcasem, se umplu, ca prin vrajă, numai cu tipuri eterogene... și aceasta pentru cuvântul că direcția drumurilor de fer, printr'o favoare excepțională, suprimase wagoanele clasei a doua, spre a oferi candidaților acestei clase, mulțumirea și desfătările necunoscute ale clasei I-ia.

1) Cu acest articol începe în revista noastră colaboraținea d-nei Ioselina Sturza fiica neuitatului patriot Costaki Negri. D-na Sturza trece în Moldova, și în mare parte din Muntenia, între doamnele cele mai iubitoare de litere și a te. Ca scriitoare, d-nea sa, a publicat în mai multe ziare o parte din producțiunile sale literare,—care fiind în-ê ascunse sub pseudonime, au trecut aproape neobservate, — de și momentan au atras atenținea multor cetitori prin verva spirituală cu care-au fost scrise. D-na Sturza ne promite chiar a ne trimite mai multe din lucrările literare inedite ale mult regretatului său părinte.

Toți se așezară dupe poftă, și dupe ce se priviră cât-va unii pe alții, trenul fluieră, și fie care căzu pe gânduri. Puțin câte puțin o piroteală dulce se agăță de pleoapele tuturilor... simptom precursoriū al somnului... Trenul se rostogolește în noaptea întunecoasă... totul merge bine.

De-o dată, se auzi o lovitură grozavă... un minut de-oprire... temere generală!—Ce se întâmplase?—Ușa wagonului se deschise, conductorul apăru și din buzele lui rosti următoarea sentință: «*Domnilor pasageri*, a deraiat o roată de la locomotivă. Am onoare să vă înștiințez că ne vom *odihni* aci patru ceasuri... Numai de ne-ar ajuta D-zeū să îndreptăm roata. Puțintică răbdare, vă rog, și aduce-ți-vă aminte de zicătoarea arapului care spune că «*pe cămila răbdarei se trece deșertul nenorocirilor vieței.*»

Zicând acestea, conductorul eși cu măreție și între cei din wagon se încrucișară diferite impresiuni și expresiuni, dupe felul creșterei fie-căruia; unii se pronunțară prin vorbe *neoașe* de tot, alții prin exclamări de tot felul; cei mai timizi prin suspine înăbușite Spaimă generală în wagon.. tăcere mortală... Scena pare însuflețită de-o simfonie eoliană, stridentă.

În acel moment, un fum ușor se răspândește în wagon, ca un nor ce-ar preceda o aparițiune clasică. Cu toate astea, un miros de arsură se amestecă cu acel fum poetic... trebuia să știm ce este.. wagonul se-aprinsese! Negreșit, temerea creștea, de-astă dată mai serioasă. Nu mai erau de cât trei alternative, de ales, pentru bieții călători. Cei molatici și delicați ar fi preferat să ardă în wagon de cât să iasă dintr'ensul. Temperamentele vii erau de părere să se coboare în câmpia plină de zăpadă, pe asprimea unui crivăț năpraznic. Cei grași și rumeni,—dintre care, vai! făceam și eu parte, erau, fără voie, predestinați să sature lăcomia unui convoiū de lupi flămânzi.

Simțeam din minut în minut lugrubul *memento mori*, și un cutremur puternic ne furnică pe toți, la ideia unei morți așa de neașteptată. Dar conductorul se arată din nou și ne zise: «*Domnilor pasageri*, același wagon în care ne aflăm, a luat foc și-acum o săptămână...»

Această nevinovăție primitivă,—această nepăsare olandeză, ne făcu să ni se înăsprească pielea, și tremurând așteptaram să termine ce-avea de spus... Cu puține vorbe, el ne asigură că focul s'a putut stinge și că nu mai era pericol în acea parte. Atunci, noi, părăsiți și de D-zeū și de oameni, ne cufundaram în melancolia gândurilor noastre.

Avusesem grijă să'mi iaū un cozonac din Galați; dar gerul îl uscuse așa de tare că l'ai fi socotit mai mult drept o descoperire archeologică. Il lăsa-i neatins. Dar trebuia să eșim la un căpătâiū... Conductorul intră pentru a treia oară:

«Domnule Colonel, (era și un colonel printre noi) un soldat s'a hotărit a trece câmpia, să meargă la satul cel mai apropiat să aducă țeraniū cu săniile ca să ne scape de-aici. Te rog dă-i sabia, să aibă cu ce se lupta în potriva lupilor.»

Colonelul primi, și'și dete sabia viteazului soldat, știind bine că, în nici o împrejurare a vieței, această armă de onoare n'ar putea să vatăme întru nimic orgoliul scumpei patrii, fie chiar în mâna celui mai de jos membru al vitezei noastre oștiri. În adevăr, singur, cutezător, prin uraganul

însăpăimânt tor, soldatul înainta cu greutate, peste nămeții de zăpadă... și ajunse la scop, prăpădit,—dar triumfător. Ajutoarele sosiră.. roata fu adusă la loc.. Fețele noastre se reînseninară... întrevorbirea reîncepu... nu mai aveam nici o grijă.

Ajunserăm la gara Tecuci; ne coborârăm cu capetele zbârlite de viscol ca niște eroi încoronați cu aureole, dupe-o *noapte furtunoasă, romantică*, făcând concurență spiritualului autor al comediei cu acest nume, simțind fie-care emoțiuni deosebite. Intrând în *bufet*,—cu o lăcomie demnă de naufragiații *Medusei*,—cei mai mulți începură să sugă din minunatele țigări, găsite din întâmplare la restaurant, încă'zindu-se la soba dogoritoare din năuntru. Să fi auzit cum povestea fie-care fantasticile întâmplări din acea noapte neuitată,—și cum se silea să mință unul mai mult ca altul, ca să poată uimi mai mult pe auditori. O! Era un adevărat succes, de care vanitatea era pe deplin satisfăcută.

Seara, ajunsei la Bêrlad, orașul în care ți se urăște așa de mult,—dar în care mă revăzuî c'o mulțumire ce n'o pot descrie. Scumpa mea locuință mi se păru un rai!... Intrând în ea, suspinaî de fericire și'mi ziseî: *am calatorit prea mult!* căci, am văzut că nu e nimic mai înțelept de cât să nu lași *binele* pentru *mai bine!*

Bêrlad.

Josefina Sturza.

ARTA DE-A TE FACE IUBIT DE NEVASTA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

— THEO-CRIT —

«*Dragă bunico.*

«Peste cinci zile voi fi însurat. Peste cinci zile voi zice: Nevastă! aceleia pe care o iubesc, și bucuria mea ar fi la culme, dacă ai putea să vii lângă noi, ca să te îmbrățișăm pe tine, cea d'ântéi dupe mama, îndată ce vom fi uniți pentru tot-d'a-una.

Știu că drumul e lung și ostenitor, dar dacă n'ai veni, cugetă, la mâhnirea noastră a tuturor, vèzènd că locul tèu rêmâne gol,—căci așa ne-am hotărît; chiar de n'ai fi între noi, îți vom păstra locul de onoare neocupat.

.....
Te sărut pentru toți, dulce și mult.

Raymond.

* * *

«Vai! scumpul meu copil, nu voi putea să fiu între voi în ziua căsătoriei tale. Picioarele mele îmbătrânite nu sunt așa de îndatoritoare și nu vor să mai târască cei șapte-zeci și cinci de ani ai mei. Voi rêmâne deci pe scaunul meu.

Vreaî însè ca, stând pe dènsul, muma ta să'mi ție locul pe acela ce

'mî-ați păstrat lângă voi. Un loc gol e ca un mort, și, slavă domnului, dacă picioarele îmi sunt slabe, capul 'mî-e încă întreg, stomacul mi-e bun și inima mi-e destul de vie, spre a vă iubi.

Deci nu fiți mîhniți, dragul meu Raymond. Fiți fericiți.

Să trecem ênsă la lucruri mai serioase :

Imi ceri sfaturile mele, nainte d'a pleca în lunga călătorie a căsnicieî, care durează toată viața. Să'ți spuî drept,—am cugetat la ele, mai înainte chiar de-a mi le cere. Iată pentru ce, îți trimit acest mic caet, pe care 'l alătur lângă scrisoarea mea.

bunică-ta
«O.Demay»

* * *

N'am intențiunea, dragul meu Raymond, să'ți fac o morală aspră în această mică culegere de sfaturi scrise pentru tine. A zis bine cine-a zis, bărbații nu ne merită, și, dacă am cere de la ei tot ce cer dênșii de la noi,—nici unul n'ar fi demn să'l alegem de bărbat.

Voiu cere deci puțin —acesta e cel mai bun mijloc pentru o femeie, ca să obție mult.

În viața unui bărbat nu pot exista obiceiuri așa de regulate ca în viața unei femei; ocupațiile lui de afară, munca lui de toate zilele, relațiunile lui silite, 'l atrag adesea în afară din viața de familie; dar, dacă rolul sêu în căsnicie e mai mic de cât acela al femeieî, nu este mai puțin trebuincios de cât al ei.

Dacă vrei, vom admite în căsătorie trei lucruri diferite pentru un bărbat :

Amorul;

Căsnicia;

Lumea.

Femeia, orî-care ar fi ea, pune amorul în prima linie.

Sunt unele,—câtă s'o recunosc,—care consideră datorile gospodărieî ca cele din urmă trebuințe ale căsătorieî.

Eû nu am această părere; dar cred că un bărbat,— care dorește să găsiască în femeia sa o bună gospodară și o minunată mumă de familie, trebuie să-i dea mai ântăiû în amor, realizarea speranțelor ei.

Fie-care fată are în imaginație visuri care se deșteaptă pe fie-care zi, poezii care o încântă. Trebuie dar să nu i se schimbe visurile într'o realitate grosolană și să nu i se schimbe prea repede poezia în proză.

Nu e așa de ușor cum, îți poți închipui.

Pentru asta, trebuie să-ți iubești femeia ca un om cinstit și să vezi în ea, nu numai satisfacerea unei plăceri, ce se stinge cu atât mai repede cu cât a fost mai viu resimțită, dar realizarea unei fericiri tainice care se găsește în mijlocul unor bucurii intime, farmecele unei dezmerdări împărțite.

Acest fel de amor, este îndoitul respect pentru tine ênsu-ți și pentru aceea pe care o iubești; dar acest respect nu trebuie să te sperie: el nu'ți

oprește nici sărutarea răpită pe ascuns, nici graba de-a deslega fundițile unei rochi de bal, nici lungul prolog ce poate proceda dupe căsătorie, complecta intimitate a ambelor inimi.

Un punct foarte delicat pentru bărbat, este fără îndoială cucerirea femeii sale, cucerire nu a amorului, ci a persoanei sale.

Ceasul în care o fată devine femeie este, pentru dânsa, o amintire neperitoare. Fă-i dar pentru viitor această vedenie a trecutului plină de farmec și de blândețe. Nu'ți impune drepturile cu legea în mână. Cere fără a pretinde. Respectă ultimile neliniștiri și nu ridică nici un vâl, dacă ți se pare că nu ți s'a dat încă toată voia.

Ai timp toată viața să'ți iubești nevasta. Ai timp și a doua zi, și vei uita ușor mica decepție a așteptării. Ea, din potrivă, dulcea și scumpa creatură, căreia îi deschizi un crizont cu totul nou, își va aduce aminte tot-d'a-una și fragezimea ei va crește cu o recunoștință eternă.

Crede-mă, scumpul meu copil, mai bine să păcătuești prin esces de delicatețe, de cât să te lași a fi stăpânit de nerăbdare, mai ales că de aci depinde fericirea vieții tale întregi.

* * *

Pe lângă acestea, se fac călătoriile dupe nuntă. Mulți le iaă în nume de rău. Eă le socotesc bune.

Mulți tineri însurați, n'au nici timpul, nici mijloacele de a călători; dar tu care ai și una și alta, tu poți să pleci. Această călătorie nu se poate nici întârzia, nici reînoi; e o epocă de fericire pe care n'o vei găsi-o nici o dată mai deplină.

Puțin importă țara în care vă veți duce: pretutindenă e lumină sub cer senin; veți respira un aer parfumat; veți împărtăși aceleași simțiminte, aceleași senzațiuni. Intusiasmul va isvorî sub pașii voștri și în această singurătate între duoi, în mijlocul unei lumi nepăsătoare, bărbatul își formează nevasta dupe felul lui, pe ea, a cărei voință se concentrează în singura idee: a fi iubită!

* * *

Această idee ar trebui să fie, fără îndoială, și a bărbatului, dar ce să facă spre a ajunge la rezultat?

Arta de-a te face iubit de nevastă este o artă pe care trebuie s'o cultivi însuși și a cărei demonstrațiune nu ar servi de cât un singur caz particular... dar apoi?...

Fiind că, nu e vorba numai de o femeie, ci de toate femeile, — și ele nu seamănă una cu alta: nevasta lui Sganarelle îi place să fie bătută, pe câtă vreme o alta s'ar simți foarte umilită numai la ideea unei asemenea întâmplări. Sunt unele care își iubesc bărbații numai când aceștia știu să le fie stăpâni. Altele, îi vor robi ai cerințelor lor; altele înșelați de afecțiunile lor.

Unele doresc să găsească în bărbat un tovarăș în viață, egalul și superiorul lor tot d'o dată, blând și puternic, iertător pentru ele, dar sever pentru alții. În acest caz, puțină mojiție pentru alții, le este dupe plac.

Maî toate aũ ambiþiunea de a vedea pe bãrbat superior, admirat, cel puþin ascultat și considerat printre semenii sãi. Cele maî multe cautã sã farmece și sã atragã atenþiunea printr'o limbã auritã, printr'un limbagiũ pitoresc, spiritual.

Dar, mijlocul de a sfãtui pe bãrbaþi sã aibe spirit! Eũ care sunt bẽtrãnã, pot, scumpul meu copil, sã'þi divulg un secret femeesc :

O femeie ar suferi sã fie bătutã de bãrbat între patru ochi, numai s'o respecte și sã'i poarte hatãrul în public. Ea l'ar primi pentru dẽnsa, plic-ticos, chiar prost, numai în faþa lumii sã se arate om de duh, strãlucitor. Într'un cuvẽnt, opinia femeii despre bãrbatul sãu se va stabili maî mult asupra aparenþei de cât asupra realitãtei și asupra opiniunii altuia de cât asupra opiniunii ei proprii. S'apoi, eũ nu cred tot ce spun oamenii de duh.

Dupe mine, cel maî sigur mijloc de a fi iubit este a iubi. Cautã tot-d'a-una sã convingi cu sinceritate ; cautã cele maî bune simþimẽnte : cãci, —orĩ-ce ar zice bãrbaþii,—ceia ce aũ maî bun între dẽnșii este... femeia !

Greutatea nu este de a te face iubit, este de a face sã ți sã pãstreze amorul ce ai inspirat. Indatã dupe cucerire, bãrbatul își permite totul. El cere nevetei studiul constant a orĩ ce poate sã'l încãnte. Cãt despre dẽnsul, este convins cã 'și-a îndeplinit rolul, probãnd... cã poate.

Ce greșealã !...

Orĩ cãt dorește femeia sã idealizeze amorul, e une-orĩ foarte doritoare d'a uita visul pentru realitate. E de datoria bãrbatului de a ști sã atingã coarda simþitoare și de a hotãri ceasul când, pe acest instrument delicat, —trebuie sã se dea tuturilor fanteziilor unei imaginaþii de artist, în loc de a se mãrgini la simplele tradiþiuni conjugale.

Atãt maî rãu pentru rușinoși și pentru domniĩ pleșuviĩ, care 'și ascund pãrerile sub sticlele ochelarilor lor. Spun aceia ce cuget, —cãci am trecut de vërsta în care trebuia sã mẽ prefac.

* * *

În gospãdãrie, este cu totul alt-ceva. Femeia are rolul principal. Cu toate astea, bãrbatul poate contribui mult la bucuriile din nãuntru, aducându-i tot-d'a-una aceste douẽ calitãþi esenþiale :

Increderea în ai sãi și stima de sine ênsuși.

Lasã-þi nevasta stãpãnã a casei tale, — ea se va pricepe maî bine ca tine, și dacã știĩ a te face iubit, fii sigur cã toate faptele ei nu vor tinde de cât la singurul scop : de a'þi fi iubitã. Dar în același timp, nu te desinteresa de tot ce face ea. Dacã schimbã un vas cu flori, o mobilã, un obiect oare care în casã, cerceteazã cauza acelei schimbãri, și, dacã se gãtește cu cãte-o fundã, cu cãte-o dantelã, când e sã vii acasã, — aratã-i c'o sãrutare cã i-ai înteles intenþiunea și cã ești gata a'i mulþumi.

În cãsnicie, noi suntem tot d'o datã miniștri de interne, de finanþe și de instrucþiune.

Voi, bãrbaþi rãutãcioși ce sunteți, nu ne puteți întelege !

Acum,—în camera mea singuraticã, stãnd pe fotoliul meu, închid adesea ochii și'mi amintesc cãsnicia de-odinioarã,—când bunicu-tãu venea cu

veselie, cu blândețe, cu frăgezime,—calități pe care timpul, fără îndoială, le-a transformat,—dar fără a rupe nodurile ce ne legaseră.

Aceasta, 'mî aduce aminte tabloul delicios al unei vieți intime și plăcute, într'un locaș plin de înbelșugare.

Îmi reamintesc dulcele noastre serî de iarnă, când ședeam împreună înaintea focului. Acestea sunt bucurii simple, de care mulți nu se pot sătura, dar de care mulți bărbați, fug.

Nimic nu te oprește de-a rupe monotonia vieții zilnice, poftind câți-va prietenî aleși; ducându-te din când în când unde ești poflit.

— Draga mea, îmi zicea une-orî bunicu-tău, când abia te năcuseși, — astă seară mă simț vesel. Aide să facem nebunii,—cine o să ne știe!

Își punea atunci pălăria pe ureche, își friza mustața, și plecam,—doi amorezați cărunți, punând în lucrare câte-o surprindere pentru copii noștri.

Îmi plăceau tare mult surprinderile și iată de ce te sfătuesc să le faci și tu femeii tale, orî de câte orî vei putea. Femeile se înnebunesc dupe surprinderi.

Rămâi cât mai des acasă, și dacă îți faci câte-o plăcere pe-afară, fă-o cu nevastă-ta. La întoarcere, veți găsi amendoî culcușul vostru, mai bun, mai dulce. Dar, ca să vă pară mai plăcut, nu crede că acest rezultat fericit poate fi obținut numai prin singura voință a femeii.

Bărbatul trebuie să coopereze și să facă abstracție de oarecare din gusturile sale. Trebuie să sacrifice oare-care obiceiuri preferate. Câtă să nu deconsidere afecțiunea ce-i dă femeia lui și să nu-o socotească ca un drept câștigat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MI-aduc aminte că, în tinerețe, când părul meu alb de astăzi, era bălan și mătăsos, când în loc de colțuri pe frunte, purtam flori, când dansurile ademinătoare mă atrăgeau la vr'un bal, făceam amorului multe sacrificii, chiar acela d'a mă culca de vreme, în loc d'a merge în lume.

A doua-zi, mă sculam fără păreri de rău, . . . din potrivă!

Se întâmplă ênsê, dragul meu copil, două împrejurări îndoioase pentru două amorezați a căror ocupațiune constă în a se bucura de luna lor de miere.

Dacă'ți duci nevasta prea des în lume, trebuie să te ferești de vre un neajuns. Atunci, fericirea 'ți-e compromisă.

Dacă, din potrivă, o ții prea închisă, plăcerea d'a sta tot împreună va trece repede, ênsê se va posomorî. Adio dragoste!

În locul tău, 'mî-ași duce femeia în lume, încă de la început; nu în toate zilele, dar câte-o dată. O fată dupe ce devine femeia, e tot-d'a-una fericită, când i se fac complimente. Când are această libertate, atât de dorită înaintea căsătoriei, se întoarce acasă veselă și desmerdările, sărutările bărbatului său i se par mai dulci, mai sublime.

Câte-o dată chiar, se întâmplă că în mijlocul unui bal, al unei serate, femeia tânăra să simță acel delicios tremur al unei plăceri dorite.

Ea ar voi să treacă vremea cât mai repede, ca să plece mai curênd.

Se uită mereu la ciasornic cu nerăbdare. Iși face din nainte imaginea fericirii d'a sta cu bărbatul-său, într'o odaie bine încălzită, bine încuiată.

Complimentele îi se par nesărate, balul fără atracție, serata fără spirit, și cum primele impresiuni sunt acelea care durează mai mult, femeia tânără devine nepăsătoare pentru lume, și îi place mai bine să rămâie soție iubitoare și mumă iubită.

Cât despre tine, lasă femeii tale toată libertatea în lume. Amorul este însuși *încrederea*, și am cetit unde-va că *gelozia* este un amor bolnav.

Cu toate astea, 'mi plăcea mult ca bunicu-tău să se ocupe de mine și să nu'mi dea o încredere oarbă.

Când eram înconjurată de dănuitori care'mi făceau grații, indulcindu-și cuvintele și zîmbetele, îmi zicea :

—Ce face de nu vine! E prea sigur de mine; de minune.., dar ..

Astăzi încă, nu știu să 'ți probez destul de bine ce încercam. M'ași fi supărat pe bunică-tău dacă ar fi fost gelos, și 'mi părea rău că nu este... măcar cât de puțin.

Și cu toate astea îl iubeam.

DIN TRECUT

Maî ții tu minte-odinioară,
Ce flori frumoase ți-ai cules,
In finul verde, lung și des,
Colo'n livede lângă moară !

*

Și levăntică, vinețele,
Sulfină multă și cicoare,
Tu le-adunaî floare cu floare,
Cunună vrând să-ți faci din ele.

*

Par'că te vîd: stai lâng'o claie,
Și vrând să-ți împletești cununa,
Scoteaî flori, una câte una,
Din pălăria ta de paie.

*

Atât erai de 'ncătătoare,
C'am ameiit privid la tine,
Tu, fără să te uiți la mine,
Cântai ca o privighetoare.

*

Erau vopsiți cu roșu norii
De soarele de la apus,
Iar tu, cântând mereu, te-ai dus,
Ca să te scalzi la iazul morii.

*

Ascuns, eu te-am văzut întregă,
Și-acum mă mir neconținut,
Cum s'a făcut de n'am murit,
Sorbindu-te cu ochii, dragă?

*

O ! Frumuseți ne mai văzute !
Ții minte ! m'-ai băgat de seamă
Și de rușine și de teamă,
Te-ai dat la fund în apă, iute.

*

Vai ! dar sunt anî de-atunci,—și'n vale
Iar s'a mărit fanu 'n livezi;
Dar tu iubito nu te vezi,
Și sufletul 'mi-e plin de jale.

*

De câte ori ajung la locul,
Und' te scaldai în iazul morii,
Numai șiroaiele plânsorii,
Mai pot să'mi potolească focul.

*

Maî vin 'odată jos la moară,
In fin și 'n miriști de ovêz!
Ah ! Ce n'aș da să te mai vîd,
Chiar pentru a din urmă oară.

Ion. A. Brătescu.

DE DEPARTE

Cât am stat de tine-aproape,
Tot-d'a-una m'am ferit
Ochiî tîi să nu desgroape
Taina, 'n care te-am iubit.

Dar, departe-acum de tine,
N'aşi putea să mă feresc,
Şi de-ai vrea, chiar de la mine,
Ai afla cât de iubesc!

Anna Ciupagia.

MIRON COSTIN

SCHIȚA

asupra timpului, vieții și operilor sale

VIATA LUMII

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Poemul său poezia cu titlul acesta este precedat de o introducere literară, pe care d. Urechie a intitulat-o, cu multă bună-voință, *arta poetică*.

Această «artă» este un fel de lămurire despre scrierea în versuri, care de sigur era foarte puțin obișnuită pe atunci în Moldova. Miron Costin, pentru că «în toate țările se află acest fel de scrisoare, care elinește *ritmos* se cheamă,» se hotărăște să probeze că «*poate și în limba noastră a fi acest fel de scrisoare ce se cheamă stihuri.*» Declarațiunea aceasta face pe d. Urechie să-l numiască «primul versificator în «scris.» (1). Deși scrisese Varlaam Mitropolitul înaintea lui, însă versurile sale erau foarte slabe. Dosofteiu de sigur că a început să scrie versuri în urma lui Miron și dupe ce acesta căpătase oare care însemnătate în literatură, căci vedem că l-invită ca la sfârșitul *Psaltirici* sale să anecheze și el câte-va versuri.

Arta poetică a lui Costin e intitulată: «*înțelesul stihurilor; cum trebuie să se citească.*» (2). Aci definește ce este stihul, că «*iaste legat de silave cu număr.*» Spune că pot fi versuri de diferite silabe; că versurile trebuie să aibă rimă; că trebuie citite dupe accentul lor natural; că hiatul, adică întâlnirea de «slove unoglasnice», trebuie evitat; că nu trebuie citite versurile oprind tonul la sfârșitul fie-căruia, ci citind mai multe la rând până sensul să poată fi prins, «că a ceti și a nu înțelege iaste a tur-bura vântul său a fiarbe apa.»

Viața lumii este o lucrare poetică, pe care am putea-o numi à thèse. Ia ca motto

(1) Miron Costin Opere Complete. Ed. Academiei 1888. Tom. II. pag. 488.

(2) Operele lui Miron Costin. Ediț. Academiei sub dirigerea d-lui V. A. Urechia Tom II pag. 499—500.

vorbele eclesiastului: *deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni* și le desvoltă în lucrarea sa de vre-o 100 de versuri plus un *epilog*

Caracterul ei este pesimismul; este credința că lumea e guvernată prin voia întâmplării și aceea *întâmplare* este o putere supremă și neîndurată,—credință care s'ar putea ecsprima de minune printr'un frumos vers al poetului Grigore Alecsandrescu:

Că lumea moștenire 'ntâmplărilor s'a dat (3).

Același pesimism pe care 'l-vedem atât de adânc săpat în concepțiunile lui Eminescu, transpiră în *viața lumii*.

Nu cred că ași ecsagera dacă următoarele versuri ale lui Costin:

În foc de veî schimonosi, pămēte cu apa;
O pricină mare ne așteaptă: Sapa!... (4).

dacă le-ași alătura cu acestea ale marelui poet, podoaba ultimelor decenii ale României:

Poți zidi o lume 'ntreagă, poți s'o sfărâmi: ori ce-ai spune,
Peste toate o lopată de țerină se depune (5).

Se înțelege că e departe de la Costin până la Eminescu, dar același punct de plecare, aceeași idee primitivă: *sapa, lopata*.

Mai departe zice Costin:

Nu-î nimica să stea 'n-veci, toate trec în lume.
Toate s'-nestătătoare, toate s'-nește spume (6).

Eminescu a zis:

Toate s'-praf...

Norocul, cel orb, desnădăjduște pe Costin, căci

El sue, el coboară, el viața fupe,
Cu soția sa, vremea, toate le surupe.
Norocul la un loc nu stă; într'un ceas schimbă pasul,
Anii nu pot aduce ce aduce ceasul (7).

Toți sunt supuși pșeirii, de la cel mare până la cel mic. În adevăr, se întrebă el.

Unde s'-ai lumii împărați? unde este Xerxes?

Pe toți 'i-aș stins cu vreamă ca pe nește spume (8).

Căci

..... Așa josorește
Impărățiile lumea și le prăvălește.
Neci voi înțelepții cu filozofia,
..... neci Theologhia
V'au scutit de primejdii.
Ce v'au adus la moarte amară pentru unii (9).

(3) Grig. Alecsandrescu. Anul 1840.

(4) Ed. cit. pg. 502.

(5) Eminescu. Satira I.

(6) Idem. Idem. 502.

(7) Loc. cit. pg. 504.

(8) Idem. Idem. Idem.

(9) Loc. cit. pg. 505.

Tot așa și Eminescu ia pe sărac, pe bogat, pe cugetător, pe dascăl «rupt în coate», pe toți cari se trudesec în această viață sau sunt plini de strălucire și declară că totul este zadarnic, căci

Mâna care-a dorit sceptrul universului și gânduri
Ce-au coprins tot universul, incap bine în patru scânduri (10).

Pentru Eminescu

. . . lumea. . . e o clipă suspendată,
Înainte-î și în urmă-î întuneric se arată (11).

și noi

Muști de-o zi pe-o lume mică... etc. (12).

pentru Costin :

Păiängenî sunt anii și zilele noastre !

și

. . . . . viața este neștiută.

Da. Viața este neștiută, neînțeleasă pentru amândoi. Singura deosebire este faptul credinței că există o ființă supremă, un Dumnezeu. Eminescu zice că înaintea și în urma lumii «întuneric se arată ;» iar Miron Costin :

Tu, părinte-al tuturor, doamne și împărate !
Singular numai covârșești vremi nemăsurate ! (13).

Întunericul acela este semnul caracteristic al pesimismului modern. De aceea acest pesimism este fără nici un punct de scăpare, ca să zic ast-fel.

De aceea *viața neștiută* a lui Costin sau *visul scarb'd* al lui Eminescu, cari cuprind aceeași idee fundamentală nu au aceeași concluziune, căci pe când Eminescu zice : «mai bine *nimic*,» - Costin admite că

Una faptă ce-ți rămâne bună, te lățește,
În Ceri cu fericire în veci te mărește (14).

În cer ! iată doctoria, oare cum, pentru credincioșii pesimiști ai veacurilor trecute, care pentru Eminescu nu poate să existe, căci religia e «o frază» (15) și pe fruntea unui cadavru «nu-î scris Dumnezeu.» (16).

Iată de ce pesimismul nostru, pesimismul lui Eminescu, face viața omului fără spe-

(10) Eminescu Satira I.

(11) Idem. Idem.

(12) Idem. Idem.

(13) L. c. pg. 502.

(14) *Viața lumii*. Epilog Loc. cit. pg. 506.

(15) Religia ! o frază de dinșii inventată. . etc.

(Eminescu Împărat și proletar .

(16) De e sens într'asta. e'tors și ateu,

Pe palida-ți frunte nu-I scris : Dumnezeu.

(Eminescu. *Mortua est*).

ranță și îi ia puterea de-a lucra. Ceî vechi se întristau de nestatornicia și nimienicia lucrurilor omenești, ênsê aveau speranță că fapta bună va trăi în veci și făcînd fapte de acestea și-au asigurat loruși viața de veci și țara aû adus'o pînă ne-aû dat'o noă.

Acestea s'ar putea zice despre fondul, despre ideile din «viața lumii».

Nu găsim la Costin fraza sonoră și bine încheiată a lui Eminescu,—fiind că cu acesta îl alăturarăm; ba adesea e nelămurit și neînțeles. Sunt ênsê și versuri cari s'ar putea da ca model, cari scapără ca o lumină vie ce te impresionează.

Versurile sunt corecte, dupe regulile lui; ênsê ideia de-emistih, (pe care de altmintrelea nici n'o pune el în esplicările sale) nu o are bine definită, căci multe versuri nu aû emistihuri egale, ca :

Zice David proorocul ----- opt		viața este floare ----- (ș·se)
-----------------------------------	--	-----------------------------------

Și barim nici această cadență nu e păstrată, căci avem :

Ce-î în lume să n'aibă ----- (șapte)		nume muritori ----- (șase)
---	--	-------------------------------

În genere se servă la emistih cu troheul : — — , ênsê de multe ori calcă și regula aceasta :

Singur numai covârșești — — — — —		vremi nemăsurate.
--------------------------------------	--	-------------------

Nu putem tăgădui totuși că avem și versuri pe cari le-am putea numi sculpturale :

Pășaneni sunt anii și zilele noastre !

Un alt caracter al versificațiunii lui Costin este că rimele cu silaba ultimă intonată: *bătea* cu *țineă*, nu se găsesc la el.

Toate rimele lui sunt — — . Această neîntrebuințare — care, zice d. Urechia, se află și la Dosofteiu—e cu atât mai ciudată cu cât în poezia poporană este un element fundamental al versificației :

P'un picior de *plaiu*,
Pe-o gură de *raiu*,
etc.

Sunt poezii întregi, cari aû toate versurile cu silaba ultimă intonată, avînd când rime, când asonanțe.

Versurile lui Costin aû fost în vremea lor foarte gustate de public, căci Cantemir spune în *Descriptio Moldaviae* că devenise un fel de cântec poporar de bocet :

A lumii cânt cu jale
etc. (17).

Astă-zî, pentru noi, se înțelege că aû pierdut mult din ce aveau odată, căci astă-zî nimeni nu mai citește pe Miron Costin ca poet. Ce să zici? gustul s'a mai *subțiat*, ideile s'aû schimbat și aceste rudimente poetice ale lui Costin, chîiar dacă oamenii ar avea puțină să le cunoască, tot nu s'ar citi.

(17) Argument adus de d. Urechia în studîul citat. pg. 497 a tom. II.

Ca unul dintre primii poeți, dacă nu putem zice *primul*, el are merite mari, căci este și un grăunte de adevăr în aceste versuri ale lui Grigore Alecsandrescu :

Sunt mult mai vrednici de slavă, acei care au făcut
 În știință sa și meșteșuguri fericitul început,
 De cât cei ce duple dârșii și de dârșii îndreptați
 Au ajuns desevârșirea prin ecsempluri ajutați (18).

Gheorghe Adamescu.

BIBLIOGRAFIE

D. G. Ionescu Gion, a scos de sub tipar o nouă carte, intitulată *Manual de Poetică Română*. Pecum se vede, acest manual e aprobat de onor. Minister al cultelor și instrucțiunii publice, pentru clasele de liceu și alte institute de cultură. Lucrarea d-lui Gion, ca or ce operă omenească, are fără îndoială și părți bune și rele, vom da seama despre dârșele într'o recenziune anumită.

Să sperăm că nu vom avea să zicem despre d-ul Gion, ceia ce *Rivarol* a zis despre un oare care critic: « E foarte ușor să nu fi făcut nimic bun, și să critici în rău pe toată lumea! »

CIOCOI VECHI SI NUOI

SAU

CE NASCE DIN PISICA SOARECI MANANCA

ROMANȚ ORIGINAL

de NICOLAE M. PHILIMON

CAPITOLUL XV

Scene de viața socială

— »Ei! ei! nebunule, te ai trecut.« — zise Beizadeaoa, atins de vorbele cele aspre ale Zlatonitului.

— «Nu, Măria ta, nu m'am trecut și nu pot să tac, căci sunt român, și vîz de acum unde o să ne ducă jocul muscalului acestuia. Boiărimea țării, atât de iubită de norod pentru faptele ei cele frumoase, fii acelor stâlpi ai țării, cari au jertfit avuția și și-au dat chiar viața pentru țară, o să ajungă să vînză mere pe pod ca precupeții, iar cei mai slabi dintre dârșii, o să-și piarză cinstea și sufletul, vînzându-se la cei ce le vor da bani de cheltuială la neavere! Da, boiărilor, jocul acesta o să vî piarză...»

Muscările Zlatonitului ar fi mers mult mai departe, dacă în momentul când voia se reînceapă, n'ar fi intrat Păturică, invitând pe mosafiri la masă.

Beizadeaoa se îndreaptă către camera de mîncare, urmat de toți cei-l-alți mosafiri, se puse la masă și toți începură a gusta din bucatele cele delicates ale grecului

(18) Gr. Alecsandrescu. Epistolă către mar-le logofet I. Văcărescu.

și a bea din vinurile cele mai alese ale țării. Dar când ajunseră pe la friptură și poame, începură lăutarii a cânta cele mai frumoase și mai patetice cântice de masă (1).

Toți oaspeții ascultați pe lăutari cu mai multă sau mai puțină băgare de seamă; numai Karagea și Hatmanul Cărbuș păreau mai agitați de cât toți cei-l-alți. Aceasta se vedea din mișcările capului, din alterarea feței și mai cu seamă din desele oftări ce eșiau din pepturile lor. Vinul cel tămâios de Cernătești, turnat neconținut în gătlejul boiărilor, începu să-și facă efectul său. Oaspeții noștri, cari până aci mâncau și beau liniștiți ca cei șapte filosofi ai Eladei, prinseră la limbă și deveniră mai sgomotoși de cât Nemții cei beți. Respectul ce aveau asupra Beizadelii se mai slăbise; unii cântau, alții îndemnau pe Baronul Kalicewski să înceapă iarăși minunatul joc, care cu puțin mai înainte le ușurase p. ngile; numai Beizadea ședea liniștit și din când în când, arunca câte o vorbă de spirit în socoteala bieților oaspeți, cari cu toată ameteala vinului, erau siliți să sufere, temându-se de a nu trage asupra-lé urgia domnească.

În fine cina se termină și mosafirii părăsiră casa. Postelnicul Andronake dupe ce dete câte-va instrucțiuni lui Păturică, se duse și el la Kera Duduca.

CAPITOLUL XVI

Fă-te om de lumea nouă, Să furî cloșca dupe ouă!

Să părăsim partea de sus a caselor Postelnicului, căci nu mai are nici un interes pentru lectorii noștri, și să ne coborîm în partea de jos sau mai bine în beciuri, ca să vedem ce face Dinu Păturică.

Acest ambițios ciocoiu, nevoind a se lăsa nici de cum mai jos de cât stăpânul său, pregătise și el o cină, la care invitase pe câți-va din cei mai de aproape amici ai săi.

Camera în care dedea el ospetul, era împodobită cu două paturi turcești infundate, peste care erau puse saltele de lână acoperite cu chilimuri vîrgate de *Idirnea* (Andrianopole), cusute pe margini cu ciucuri de bumbac alb; pe lângă pereți erau puse perne îmbrăcate cu cit *tocat* (2); prin ânghiurile acestor paturi erau așezate pernițe mici umplute cu puf, pe ale căror fețe albe de batistă, se vedeau mai multe arabescuri cusute cu fir și mătase, iar pe una dintr'ênsele erau cusuți două amorași, ținînd în mâini o ghirlantă de flori, în al căreia mijloc era o inimă pătrunsă de două săgeți și inscripția aceasta: «

!

Zidul de lângă pat era acoperit cu un covor de Brusa pe care stau spânzurate în cuie, o pușcă arnăuțească ghintuită, legată la mașină cu o *annglică* cusută cu fir, și două părechî pistoale băgate în tocuri de piele ornate tot cu fir. Mai în jos, tot pe acel perete, erau atârdate două săbii turcești cu mânerile de sedef, iar în mijlocul lor, era așezat un cauc oltenesc de hîrșie neagră de miel, al cărui fund era cusut cu fir de cel bun peste postav roșu și lăsa să atârne în jos o fundă de fir lucrată cu mare gust.

(1) Pe a'unei muzica română se compunea din arii de joc și arii de dilectare numite cântice de masă
(2) Cel ual cumpărat de pe atunci.

Cele două ferestre despre uliță erau împodobite cu mai multe glastre de flori, printre care se deosibeau mai ales maghiranii, trandafirii și căți-va endrușaimi ce împleau atmosfera camerei de un miros nu așa plăcut cât era de pătrunzător.

Pe lângă pereți erau puse în rând câte-va scaune de Brașov văpsite și un sipet mare legat în bande de fer alb peste piele de căprioară albastră.

La o înălțime oare care a unuia din pereți, era un dulap mic săpat în zid, în care se afla depusă mica bibliotecă a ciocoiului, compusă din câte-va cărți grecești și românești, printre care figurau *Proorocia lui Agatanghel*, *Filosoful Sintipa*, *Alizandria*, *Tilu-Buh-ogîndă* și alte căpete-d'opere ala literaturii naționale de pe atunci, cărți glumețe care prin anecdote de spirit și povețe filosofice, făceau petrecerea favorită a poporului.

Masa de mâncare era așezată între două paturi și împrejurată cu scaunele pe care erau să șază onorabili oaspeți ai lui Păturică.

Pe masă erau rânduite o mulțime de farfurii cu mezeliuri de tot felul : marinată pe stacoji, farfurioare mai mici cu iere proaspete de morun, lieurini jupuiți, sardele muiate în unt-de-lemn de Mitilene amestecat cu piper și zeamă de lămâi de Mesina, măslina dulci de Thesalia, grămădite în formă piramidală, iere tari de chefal, smochine de Santorini, halva de Andrianopole ; nimic din delicatețile gastronomice ale Orientului nu lipsia pe masa ciocoiului, mai împodobită chiar de cât a stăpânului său. Toate aceste mezeliuri erau așezate dupe o regulă militară, având la fie care distanță de două palme, câte o carafă cu vin galben de Drăgășani, cu pelin roșu din viile mănăstirei Bistrița și cu vinuri orientale de diferite culori și gusturi, fără a lipsi *papornițele* (3) cu anason de Chio și cu mastică de Corinth. În fine Păturică luase dispozițiunii ca oaspeții săi să nu cerce cea mai mică lipsă întru îndeplinirea gustului lor rafinat.

Daca cine-va ar fi văzut luxul ce domnia la masa Postelnicului și la a vătafului său de curte, fără îndoială s'ar fi convins că ospetul slugei întrecea în toate pe al stăpânului, și dacă s'ar fi gândit mai serios la miseriile acelor timpuri de tristă memorie, ar fi zis împreună cu noi, că fanariotul n'avea de ce să se plângă pentru pagubele ce-i făcea vătaful său de curte, căci banii ce se cheltuiau în aceste ospete nu erau ai săi, ci ai săracilor și ai văduvelor căzuți victimă nesațiului său de averi.

Între oaspeții de căpetenie invitați de Păturică, figurau : Tudor Ciolănescu, vătaful de curte al Banului Grigorie B..., Neagul Cioftea de la Banul Constantin Băl..., Zamfir Ploscă de la Isac R... Vlad Boroboată de la F... și alți mai mulți, aleși dintre corifeii ciococismului și ai hoțomăniilor bucureștene dupe atunci. (Va urma).

A V I S

Cine primește două numere consecutive din «Revista Literară», se consideră ca abonată, și prin urmare este rugată a înainta costul abonării la administrațiune.

Persoanele care nu doresc a se abona, sunt rugate a înapoia numerile imediat la primirea lor căci în cazul contraliu li se va pretinde plata lor.

Administrația.

(3) Butilii îmbrăcate cu papură.